

2005-02-17

Dnr RA 04-2004/3824
Er beteckning
Protokoll utskotts-
sammanträde 2004/05:7

Sveriges Riksdag
Skatteutskottet
Sköldberg, Lotta
100 12 Stockholm

Allmänna motioner om folkbokföringens koppling till kyrkliga församlingar

Inledning

Folkbokföringens koppling till de kyrkliga församlingarna är idag inte lika självklar som den tidigare varit. En folkbokföring baserad på de kyrkliga församlingarnas indelning fungerar så länge församlingsgränserna är tämligen oförändrade. Sockenindelningen, med rötter i medeltiden, har historiskt sett utgjort grunden i flertalet indelningssammanhang. Sockengränsen och församlingsgränsen har huvudsakligen varit densamma. Efter relationsförändringen mellan Svenska kyrkan och staten har församlingskartan ritats om allt snabbare. År 2000 fanns cirka 2 500 församlingar. År 2006 beräknas cirka 700 församlingar ha försvunnit sedan 2000. Att Sveriges indelning ändras i samma omfattning som den fristående Svenska kyrkan ändrar sin indelning är till förfång för forskningens och kulturinstitutionernas behov av kontinuitet, stabilitet och god dokumentation, likaväl som allmänhetens behov av ett geografiskt, historiskt och kulturellt referenssystem.

Den offentliga förvaltningen utnyttjar fortfarande Svenska kyrkans församlingsindelning, som alltså är stadd i stark förändring och står helt utanför det allmännas kontroll. Motionärerna menar att denna situation av flera skäl är högst otillfredsställande och att en myndighetskontrollerad och stabil indelning i socknar på ett eller annat sätt bör återinföras. Forskning inom flertalet ämnesinriktningar skulle underlättas av att folkbokföringen grundar sig på sockenbegreppet. Sockengränser kan även ändras, vilket också har skett, men kontinuiteten i sockenbegreppet är större än vad församlingsbegreppet kommer att vara i framtiden. Begreppet socken kan förmodligen kännas främmande för den kategori människor som av olika anledningar inte känner någon tillhörighet med någon socken. Människor vet inte vilken socken eller, för den delen, inte heller i vilken församling de bor. Kommuntillhörighet är kanske den mer naturliga indelningsgrunden för många. Man kan dock utgå ifrån att forskningen gynnas av att folkbokföringen kopplas till mindre territoriella enheter än kommunerna.

2005-02-17

Dnr RA 04-2004/3824
Er beteckning
Protokoll utskotts-
sammanträde 2004/05:7

Riksarkivets förslag

Att i dag finna de lämpliga formerna för en återgång till en myndighetskontrollerad församlingsindelning är emellertid inte helt enkelt. Riksarkivet anser att det behövs en grundlig och allsidig utredning av problemet. Det gäller att finna den rätta avvägningen mellan skilda förvaltningsgrenars och myndigheters behov av och förmåga att hantera en samhällelig indelningsenhet på nivån mellan fastighet och kommun.

Det måste även utredas vilken tidpunkt och vilken version av det ingalunda helt entydiga socken/församlingsbegreppet som det i dag är möjligt och rimligt att anknyta till. Förhållandena i de större tätorterna, där omfattande indelningsändringar ägt rum under hela 1900-talet, kräver särskild uppmärksamhet.

En utredning bör grundligt undersöka möjligheterna att använda ny teknik och vidareutveckla olika sökmedel med geografiska kombinationer för forskning av äldre och framtida förhållanden.

Att återupprätta och framöver underhålla en borgerlig församlingsindelning är förenat med kostnader, men även den slumpartade förändring, som församlingsstrukturen f.n. är utsatt för, medför ökade kostnader i skilda sammanhang. Arkivverket drabbas av merarbete när det gäller att relatera det arkivaliska källmaterialet till aktuella förhållanden. Samma sak torde gälla övriga kulturarvsinstitutioner och åtskilliga forskningsdiscipliner. Det nationella kulturarvet är i mycket hög utsträckning kopplat till den traditionella församlingsindelningen.

Vid ärendets avgörande närvarade arkivrådet Per Jansson och förste arkivarien Britta Jonell Ericsson (föredragande).

Tomas Lidman
Riksarkivarie